

**PORESKO OPTEREĆENJE TROŠKOVA RADA
U CRNOJ GORI I REGIONU**

Podgorica, februar 2021. godine

Uvod

Lični dohodci zaposlenih predstavljaju jednu od najznačajnijih stavki na troškovnoj strani većine privrednih subjekata. Shodno tome, poresko opterećenje troškova rada, kao i visina minimalne zarade, imaju snažan uticaj na likvidnost i poslovne rezultate.

Vlada na predlog Socijalnog savjeta utvrđuje iznos minimalne neto zarade kojom utiče na ukupne troškove rada. Takođe, zakonima koji regulišu oporezivanje ličnog dohotka i plaćanje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, kreatori ekonomske politike direktno utiču na visinu poreskog opterećenja rada. Iako se doprinosi za socijalno osiguranje ne ubrajaju u poreze u formalnom smislu, oni uvećavaju troškove rada na isti način kao porez na zarade.

Osnovica za obračun poreza i doprinosa je bruto zarada koju čine:
startni dio + koeficijent složenosti (uvećan za minuli rad) x obračunska vrijednost koeficijenta.

Kada se od bruto zarade oduzmu porezi i doprinosi na teret zaposlenog dobija se neto zarada. Takođe, bruto zarada je osnovica za obračun poreza i doprinosa koji padaju na teret poslodavca. Dodavanjem na bruto zaradu iznose poreza i doprinosa na teret poslodavca, dobijaju se troškovi rada, odnosno ukupna sredstava potrebna za isplatu neto zarade.

Imajući u vidu da se sistem obračuna zarada razlikuje po zemljama, odnosno da se koriste različite vrste i visine stopa poreza i doprinosa, osnovice na koje se primjenjuju, kao i različite vrste olakšica (poput neoporezivog dijela zarade), u praksi se za poređenje poreskog opterećenja troškova rada koristi tzv. "poreski klin" (tax wedge) na zarade, kao najmjerodavnije sredstvo za uporedne analize.

Ukupno poresko opterećenje troškova rada ili poreski klin predstavlja učešće poreza i doprinosa u ukupnim sredstvima potrebnim za isplatu neto zarade. Poresko opterećenje troškova rada bitno utiče na mikro i makro konkurentnost, nivo investicija, te u krajnjem na ekonomski rast. Takođe, visina ovih nameta dovodi se u direktnu vezu sa stopom nezaposlenosti, kao i prisustvom neformalne zaposlenosti.

Poresko opterećenje troškova rada u Crnoj Gori

Prema brojnim istraživanjima koja je realizovala Privredna komora, privredni subjekti u Crnoj Gori identifikuju poresko opterećenje rada kao jedan od najvećih izazova rastu i razvoju. Poreski klin, odnosno poresko opterećenje troškova rada u našoj zemlji sastoji se od poreza na dohodak fizičkih lica, prireza porezu na lični dohodak, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje i doprinosa Fondu rada, a izračunava se kao udio u ukupnim sredstvima potrebnim za isplatu neto zarade.

Stopa poreza na lični dohodak u Crnoj Gori iznosi 9%¹, i obračunava se na bruto zaradu zaposlenog. Prirez porezu na dohodak fizičkih lica² može maksimalno iznositi 15% u Glavnom gradu i Prijestonici, dok je u ostalim opštinama maksimalno 13% i pada na teret poslodavca. Osnovicu za obračun prireza porezu čini iznos obračunatog poreza na lični dohodak.

Bruto zarada predstavlja osnovicu za obračun doprinosa za obavezno socijalno osiguranje³, koji se sastoje od doprinosa za Fond PIO, doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti. Stope doprinosa za obavezno socijalno osiguranje⁴ na teret poslodavca iznose 8,3%, odnosno 24,0% na teret zaposlenog.

Pored doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, poslodavci plaćaju i doprinos Fondu rada koji iznosi 0,2%⁵, a osnovica za obračun je bruto zarada.

Tabela 1. Struktura troškova rada u Crnoj Gori

Ukupna sredstva potrebna za isplatu neto zarade		
Bruto zarada		Por. i dopr. na teret poslod.
Neto zarada	Porezi i doprinosi na teret zaposlenog	
61%	39%	
	Poreski klin	

Ukupno poresko opterećenje zarada, poreski klin, u Crnoj Gori iznosi 39,0%. Učešće poreza i prireza u ukupnim troškovima rada je 9,4%, doprinosa 29,6%, dok je učešće neto zarade 61%. Raspodjela unutar poreskog klina je 75,38% (doprinosi za obavezno socijalno osiguranje), 24,15% (porez i prirez) i 0,47% (Fond rada).

¹ Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 065/01, 083/16)

² Zakon o finansiranju lokalne samouprave ("Službeni list Crne Gore", br. 003/19 od 15.01.2019)

³ Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl. list CG", br. 013/07, 042/19)

⁴ Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl. list CG", br. 013/07, 042/19)

⁵ Zakon o Fondu rada ("Službeni list Crne Gore", br. 088/09 od 31.12.2009, 052/16 od 09.08.2016)

Imajući u vidu da je u našoj zemlji jedinstvena stopa poreza na lični dohodak, te da ne postoje olakšice prilikom obračuna, poput neoporezivog dijela zarade, učešće poreza i doprinosa u ukupnim sredstvima potrebnim za isplatu neto zarade je isto, bez obzira na visinu zarade. Prema tome, na svaki euro neto zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,64 eura na ime poreza i doprinosa.

Ukoliko je npr. predmet pregovora sa zaposlenim iznos neto zarade, poslodavac može utvrditi ukupni iznos potrebnih sredstava za njenu isplatu množenjem sa preračunatim koeficijentom opterećenja neto zarade porezima i doprinosima koji iznosi 1,64.

neto zarada x preračunati koeficijent = ukupna sredstva potrebna za isplatu neto zarade

Minimalna neto zarada u Crnoj Gori iznosi 222,0 eura⁶. Ukupna sredstva koja poslodavac mora izdvojiti za isplatu ovog iznosa je 364 eura. Porezi i doprinosi, odnosno poresko opterećenje (poreski klin) iznose 142 eura ili 39% ukupnih potrebnih sredstava za isplatu minimalne neto zarade.

$$222,0 \times 1,64 = 364$$

Tabela 2. Obračun zarade u Crnoj Gori

UKUPNA SREDSTVA POTREBNA ZA ISPLATU NETO ZARADE			
(BRUTO ZARADA + Porezi i doprinosi na teret poslodavca)			
Porezi i doprinosi na teret poslodavca			
<u>Prirrez na porez</u>		15%	Osnovica je <i>Iznos obračunatog poreza na lični dohodak zaposlenog</i>
<u>Doprinosi na teret poslodavca</u>	PIO	5,5%	
	Zdravstvo	2,3%	Osnovica je <i>BRUTO I</i>
	Nezaposlenost	0,5%	
<u>Fond rada</u>		0,2%	
BRUTO ZARADA			
<i>(Startni dio + koeficijent složenosti (uvećan za minuli rad) x obračunaska vrijednost koeficijenta)</i>			
Porezi i doprinosi na teret zaposlenog			
<u>Porez na lični dohodak</u>		9%	Osnovica je <i>BRUTO ZARADA</i>
<u>Doprinosi na teret zaposlenog</u>	PIO	15%	
	Zdravstvo	8,5%	
	Nezaposlenost	0,5%	
NETO ZARADA			
(BRUTO I – porezi i doprinosi na teret zaposlenog)			

U 2019. godini, poreski klin je smanjen sa 39,4% na 39%, usled smanjenja doprinosa za zdravstveno osiguranje koje plaća poslodavac za 2,0 p.p, odnosno sa 4,3% na 2,3%.

⁶ Odluka Vlade Broj: 07-2041 od 23. maja 2019. godine

Ukoliko bi došlo do povećanja minimalne neto zarade na 250,0 eura, ukupna potrebna sredstva za isplatu iznosila bi 410,0 eura, što bi značilo rast troškova rada po zaposlenom koji ostvaruje minimalnu zaradu za 45,92 eura ili 12,61%.

Svako povećanje minimalne neto zarade za 1,0 euro uslovalo bi povećanje troškova rada od 1,64 eura ili 0,45%, za svakog zaposlenog koji ostvaruje minimalnu zaradu.

Poresko opterećenje troškova rada u državama regiona

Poreske stope koje se primjenjuju prilikom obračuna poreza na lični dohodak i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, razlikuju se među zemljama regiona.

Tabela 3. Stope poreza na dohodak i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u 2021.

Zemlja	Porez na dohodak	Doprinosi	
		Zaposleni	Poslodavac
Crna Gora	9	24	8,5
Srbija	10	19,90	16,65
Federacija Bosne i Hercegovine	10	31	10,50
Republika Srpska	10	32,8	0
Hrvatska	20 / 30	20	16,50
Sjeverna Makedonija	10	28	0
Albanija	0 / 13 / 23	11,20	16,70
Kosovo	0 / 4 / 8 / 10	5	5

izvor: Pozitivno zakonodavstvo

Stopa poreza na lični dohodak u **Republici Srbiji** iznosi 10%⁷, i obračunava se na bruto zaradu zaposlenog umanjenu za neoporezivi iznos dohotka koji na mjesečnom nivou iznosi 18.300 RSD⁸ (155 €⁹). Ovaj iznos povećan je za 12,3% u odnosu na 2020. godinu kada je iznosio 16.300 RSD (137,8 €).

Osnovicu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje čini bruto zarada, pri čemu ista ne može biti niža od 35%¹⁰ i viša od petostrukog iznosa prosječne mjesečne zarade. Stope doprinosa¹¹ iznose 16,65% na teret poslodavca, odnosno 19,90% na teret zaposlenog.

Minimalna neto zarada u Republici Srbiji iznosi 32.372 RSD¹² (274 €) i veća je za 6,6% u odnosu na 2020. godinu kada je iznosila 30.367 RSD (259 €).

⁷ Zakon o porezu na dohodak građana ("Sl. glasnik RS" br. 24/2001, 80/2002 i 6/2021 - usklađeni din. izn.)

⁸ Zakon o porezu na dohodak građana ("Sl. glasnik RS" br. 24/2001, 80/2002 i 6/2021 - usklađeni din. izn.)

⁹ Datum konverzije 09-02-2021, 1 RSD = 0,00846 €

¹⁰ Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl. glasnik RS" br. 84/2004, 61/2005 i 6/2021 - usklađeni din. izn.)

¹¹ Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl. glasnik RS" br. 84/2004, 61/2005 i 6/2021 - usklađeni din. izn.)

Ukupno poresko opterećenje zarada (poreski klin) u Republici Srbiji iznosi 36,3% u slučaju isplate minimalne, 38,1% u slučaju isplate prosječne (59.515 RSD ili 503 €¹³) i 38,9% u slučaju isplate 1.000 eura neto zarade.

Prema tome, na svaki euro neto minimalne zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,57 eura na ime poreza i doprinosa, dok na svaki euro prosječne neto zarade državi plaća 0,61 euro. Prilikom isplate neto zarade od 1.000 eura, poslodavci u Srbiji su dužni na svaki euro platiti dodatnih 0,64 eura poreza i doprinosa.

U **Republici Hrvatskoj** koristi se progresivan sistem oporezivanja dohotka, a poresku osnovicu čini bruto zarada zaposlenog umanjena za doprinose za penzijsko osiguranje i za neoporezivi dio dohotka. U upotrebi su dvije stope¹⁴ - 20% (obračunava se na poresku osnovicu do 30.000 HRK ili 3.961,2 €¹⁵) i 30% (obračunava se na poresku osnovicu veću od 30.000 HRK). Ove dvije stope su snižene u okviru petog kruga poreske reforme koja se sprovodi u Hrvatskoj, a iste su u 2020. godini iznosile 24% i 36%. Neoporezivi dio dohotka koji se priznaje kao umanjene poreske osnovice iznosi 4.000 HRK¹⁶ (528 €). Među zemljama regiona, pored crnogorskog, jedino hrvatsko zakonodavstvo propisuje prirez na porez na lični dohodak¹⁷ koje se kreće 0-10% u opštinama, 12% u gradovima ispod 30.000 stanovnika, 15% u gradovima iznad 30.000 stanovnika i 18% u gradu Zagrebu¹⁸. Imajući u vidu da je iznos minimalne zarade u Hrvatskoj manji od neoporezivog dijela zarade, ovaj namet svakako ne mijenja ukupne troškove isplate minimalne zarade, ali se u slučaju isplate većih zarada, poresko opterećenje mijenja u zavisnosti od stope prireza porezu koja se koristi prilikom obračuna.

Osnovicu za obračun doprinosa za obavezno socijalno osiguranje¹⁹ čini bruto zarada zaposlenog pri čemu je propisan²⁰ njen minimalni (3.488,78 HRK ili 461 €) i maksimalni mjesečni iznos (55.086,00 HRK ili 7.274 €). Stope doprinosa²¹ iznose 16,5% na teret poslodavca i 20% na teret zaposlenog.

Minimalna neto zarada iznosi 3.400 HRK²² (448 €) što predstavlja povećanje za 4,6% u odnosu na 2020. godinu kada je iznosila 3.250 HRK (429 €).

---

¹² Odluka o visini minimalne cene rada za period januar-decembar 2021. godine

¹³ Prosječna neto zarada - januar-novembar 2020

¹⁴ Zakon o porezu na dohodak ("Narodne novine" br. 115/16 i 138/20)

¹⁵ Datum konverzije 10-02-2021, 1 HRK = 0,13204 €

¹⁶ Zakon o porezu na dohodak ("Narodne novine" br. 115/16 i 138/20)

¹⁷ Zakon o porezu na dohodak ("Narodne novine" br. 115/16 i 138/20)

¹⁸ Pregled stopa prireza porezu na dohodak gradova i općina u Republici Hrvatskoj, primjena u 2021. godini (Ministarstvo finansija - Porezna uprava)

¹⁹ Zakon o doprinosima ("Narodne novine" br. 84/08, 106/18)

²⁰ Naredba o iznosima osnovica za obračun doprinosa za obavezna osiguranja za 2021. godinu ("Narodne novine" br. 141/2020)

²¹ Zakon o doprinosima ("Narodne novine" br. 84/08, 106/18)

²² Uredba o visini minimalne plaće za 2021. godinu ("Narodne novine" br. 119/2020)

Ukupno poresko opterećenje u slučaju isplate minimalne zarade u Republici Hrvatskoj iznosi 31,3%. Prilikom isplate prosječne zarade (6.863 HRK ili 906 €²³) poresko opterećenje iznosi 37,8% (stopa prireza 0%), 38,9% (stopa prireza 15%) i 39,2% (stopa prireza 18%). U slučaju isplate 1.000 eura neto zarade, poresko opterećenje iznosi 38,6% (stopa prireza 0%), 39,8% (stopa prireza 15%) i 40,1% (stopa prireza 18%).

Prema tome, na svaki euro neto minimalne zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,46 eura na ime poreza i doprinosa, dok na svaki euro prosječne neto zarade državi plaća 0,61 - 0,64 - 0,64 euro (u zavisnosti od stope prireza na porez prilikom obračuna). Prilikom isplate neto zarade od 1.000 eura, poslodavci u Hrvatskoj su dužni na svaki euro platiti dodatnih 0,63 - 0,66 - 0,67 eura poreza i doprinosa.

Porez na lični dohodak u **Republici Srpskoj** obračunava se po stopi od 10%²⁴, pri čemu se osnovica poreza za dohodak umanjuje za neoporezivi dio dohotka koji iznosi 500 KM²⁵ (256 €).

Osnovica za obračun doprinosa za obavezno socijalno osiguranje²⁶ je bruto zarada zaposlenog, a stope doprinosa iznose 32,8% i terete samo zaposlenog tj. obračunavaju se iz bruto plate zaposlenog.

Minimalna neto zarada iznosi 520 KM²⁷ (266 €) koliko je iznosila i u 2020. godini.

Ukupno poresko opterećenje zarada u Republici Srpskoj iznosi 33,0% u slučaju isplate minimalne, 36,2% u slučaju isplate prosječne zarade (956 KM ili 489 €²⁸) i 38,0% u slučaju isplate neto zarade od 1.000 eura.

Prema tome, na svaki euro neto minimalne zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,49 eura na ime poreza i doprinosa, dok na svaki euro prosječne neto zarade državi plaća 0,57 eura. Prilikom isplate neto zarade od 1.000 eura, poslodavci u Republici Srpskoj su dužni na svaki euro platiti dodatnih 0,61 eura poreza i doprinosa.

Porez na lični dohodak u **Federaciji Bosne i Hercegovine** iznosi 10%²⁹ i obračunava se na bruto zaradu zaposlenog umanjenu za neoporezivi dio dohotka u iznosu od 300 KM (153 €).

Osnovicu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje³⁰ čini bruto zarada zaposlenog, a stope doprinosa iznose 10,5% na teret poslodavca i 31% na teret zaposlenog.

---

²³ Prosječna neto zarada - novembar 2020

²⁴ Zakon o porezu na dohodak ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 60/15 i 66/18)

²⁵ Zakon o porezu na dohodak ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 60/15 i 66/18)

²⁶ Zakon o doprinosima ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 114/17 i 112/19)

²⁷ Odluka o najnižoj plati u Republici Srpskoj za 2021. godinu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 129/20)

²⁸ Prosječna neto zarada - januar-decembar 2020

²⁹ Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine Federacije BiH" broj: 10/08 i 65/13)

³⁰ Zakon o doprinosima Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH" broj: 35/1998 i 4/2021)

Minimalna neto zarada iznosi 406 KM³¹ (208 €) koliko je iznosila i u 2020. godini.

Ukupno poresko opterećenje zarada u Federaciji Bosne i Hercegovine iznosi 40,0% u slučaju isplate minimalne, 42,6% u slučaju isplate prosječne (966 KM ili 494 €³²) i 43,5% u slučaju isplate 1.000 eura neto zarade.

Prema tome, na svaki euro neto minimalne zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,67 eura na ime poreza i doprinosa, dok na svaki euro prosječne neto zarade državi plaća 0,74 eura. Prilikom isplate neto zarade od 1.000 eura, poslodavci u Federaciji Bosne i Hercegovine su dužni na svaki euro platiti dodatnih 0,77 eura poreza i doprinosa.

Stopa poreza na dohodak u **Sjevernoj Makedoniji** iznosi 10%³³ i obračunava se na bruto zaradu zaposlenog umanjenu za doprinose za socijalno osiguranje i za neoporezivi dio dohotka u iznosu od 8.438 MKD³⁴ (136 €).

Osnovicu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje³⁵ čini bruto zarada zaposlenog, a stope doprinosa iznose 28% i terete samo zaposlenog tj. obračunavaju se iz plate zaposlenog. Zakonom je utvrđeno da najniža osnovica doprinosa ne može biti manja od polovine prosječne bruto zarade (20.571 MKD ili 331 €) i veća od 16 prosječnih bruto zarada (658.256 MKD ili 10.586€).

Minimalna neto zarada iznosi 14.934 MKD³⁶ (240 €).

Ukupno poresko opterećenje zarada u Sjevernoj Makedoniji iznosi 31,4% u slučaju isplate minimalne, 33,1% u slučaju isplate prosječne (27.588 MKD ili 444 €³⁷) i 34,3% u slučaju isplate 1.000 eura neto zarade.

Prema tome, na svaki euro neto minimalne zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,46 eura na ime poreza i doprinosa, dok na svaki euro prosječne neto zarade državi plaća 0,50 eura. Prilikom isplate neto zarade od 1.000 eura, poslodavci u Sjevernoj Makedoniji su dužni na svaki euro platiti dodatnih 0,52 eura poreza i doprinosa.

U **Albaniji** se koristi progresivan sistem oporezivanja dohotka, a poreska osnovica za obračun je bruto zarada zaposlenog. Aktuelne poreske stope iznose 0% za iznose do 30.000 ALL (242 €³⁸), 13% za iznose od 30.000 ALL do 150.000 ALL (242 € - 1.207 €), dok se za iznose preko

---

³¹ Opći kolektivni ugovor za teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH” broj: 48/16)

³² Prosječna neto zarada - novembar 2020

³³ Законот за данокот на личен доход (“Службен весник на РСМ” бр.241/18 и 290/20)

³⁴ Законот за данокот на личен доход (“Службен весник на РСМ” бр.241/18, 290/20 и 269/19)

³⁵ Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување (“Службен весник на РСМ” бр. 247/18)

³⁶ Законот за минимална плата во Република Северна Македонија (“Службен весник на РСМ” бр.88/20)

³⁷ Prosječna neto zarada - januar-decembar 2020

³⁸ Datum konverzije 14-02-2021, 1 ALL = 0,00805 €

150.000 ALL (1.207 €) primjenjuje stopa od 23% uz plaćanje fiksne naknade u iznosu od 15.600 ALL (126 €).

Osnovicu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje takođe čini bruto zarada zaposlenog, a stope doprinosa iznose 16,7% na teret poslodavca i 11,2% na teret zaposlenog.

Minimalna neto zarada iznosi 30.000 ALL (242 €) što je povećanje od 15,4% u odnosu na 2020. godinu kada je iznosila 26.000 ALL (209 €).

Ukupno poresko opterećenje zarada u Albaniji iznosi 25,3% u slučaju isplate minimalne, 28,7% u slučaju isplate prosječne (43.934 ALL ili 354 €³⁹) i 30,7% u slučaju isplate 1.000 eura neto zarade.

Prema tome, na svaki euro neto minimalne zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,34 eura na ime poreza i doprinosa, dok na svaki euro prosječne neto zarade državi plaća 0,40 eura. Prilikom isplate neto zarade od 1.000 eura, poslodavci u Albaniji su dužni na svaki euro platiti dodatnih 0,44 eura poreza i doprinosa.

Na **Kosovu** je u upotrebi progresivan sistem oporezivanja dohotka, poreska osnovica je bruto zarada zaposlenog, a poreske stope su 0% za iznos do 80 €, 4% za dio od 80 € - 250 €, 8% za iznos od 250 € - 450 €, dok se za dio bruto zarade preko 450 € primjenjuje stopa od 10%⁴⁰.

Osnovicu doprinosa za obavezno penzijsko osiguranje⁴¹ takođe čini bruto zarada zaposlenog, a stope doprinosa iznose 5% na teret poslodavca i 5% na teret zaposlenog.

Minimalna neto zarada⁴² za zaposlene do 34 godine iznosi 124,8 €, a za starije 163,2 €.

Ukupno poresko opterećenje zarada na Kosovu iznosi 10,9%, odnosno 11,4% u slučaju isplate minimalne, 15,2% u slučaju isplate prosječne (552 €⁴³) i 16,7% u slučaju isplate 1.000 eura neto zarade.

Prema tome, na svaki euro neto minimalne zarade, poslodavac uplaćuje u državni budžet dodatnih 0,12 odnosno 0,13 eura na ime poreza i doprinosa, dok na svaki euro prosječne neto zarade državi plaća 0,18 eura. Prilikom isplate neto zarade od 1.000 eura, poslodavci na Kosovu su dužni na svaki euro platiti dodatnih 0,20 eura poreza i doprinosa.

---

³⁹ Prosječna bruto zarada - Q3 2020

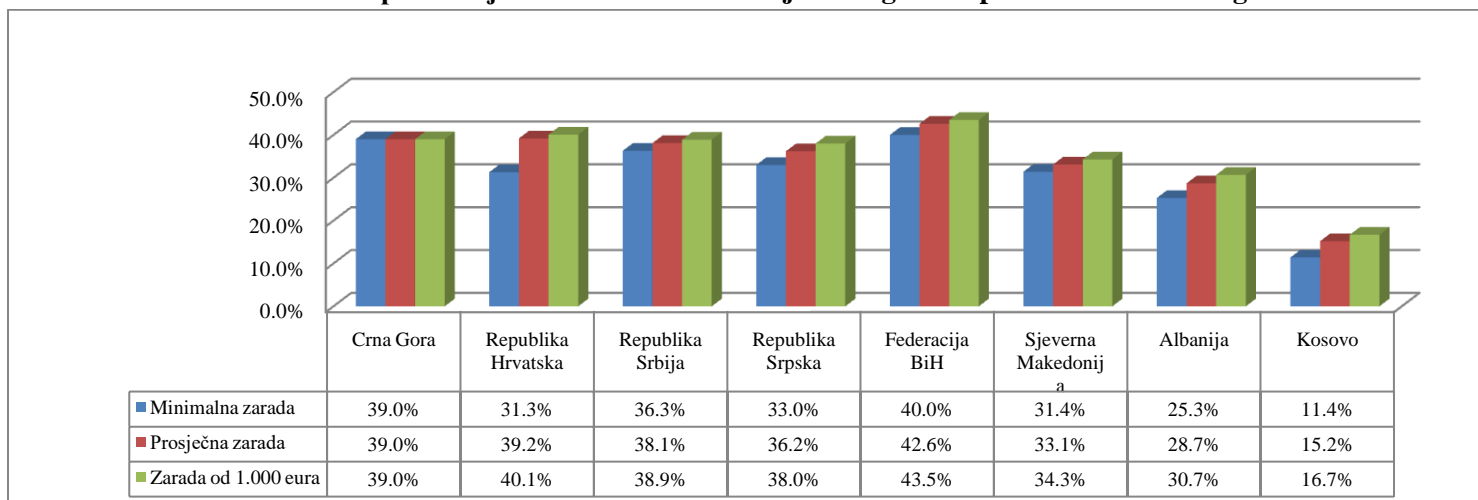
⁴⁰ Zakon o porezu na dohodak ("Official Gazette of Kosovo br. 64 / 01 Februar 2010")

⁴¹ Zakon o doprinosima za penzijsko osiguranje ("Official Gazette of Kosovo br. 32 / 15 Jun 2008")

⁴² Zakon o radu ("Official Gazette of Kosovo br. 90 / 01 Decembar 2010"); Administrativno uputstvo (RSZ). br. 09/2013

⁴³ Prosječna neto zarada - januar-decembar 2020

Grafik 1. Poresko opterećenja troškova rada u zemljama regiona – poreski klin u 2021. godini

Inverznim postupkom, odnosno dodavanjem iznosa poreza i doprinosa na neto zaradu dobija se ukupni trošak tj. sredstva potrebna za isplatu neto zarade. Opterećenost neto zarada porezima i doprinosima može se iskazati preračunatim koeficijentom. Ovaj koeficijent pomnožen sa iznosom neto zarade daje ukupna sredstva koja je potrebno obezbijediti za isplatu neto zarade. Manji koeficijent znači manje poresko opterećenje.

Tabela 4. Uporedni prikaz koeficijenta opterećenja neto zarade porezima i doprinosima u 2021.

Zemlja	Minimalna neto zarada (€)	Prosječna neto zarada (€)	1.000 € neto
Crna Gora	222 - 1,64	524 - 1,64	1.000 - 1,64
Republika Hrvatska	448 - 1,46	1,61 1,64 1,64 ⁴⁴	1,63 1,66 1,67 ⁴⁵
Republika Srbija	274 - 1,57	503 - 1,61	1.000 - 1,64
Republika Srpska	266 - 1,49	489 - 1,57	1.000 - 1,61
Federacija BiH	208 - 1,67	494 - 1,74	1.000 - 1,77
Sjeverna Makedonija	240 - 1,46	444 - 1,50	1.000 - 1,52
Albanija	242 - 1,34	354 - 1,40	1.000 - 1,44
Kosovo	125 / 163 - 1,12 / 1,13	552 - 1,18	1.000 - 1,20

U slučaju Crne Gore ovaj koeficijent je isti bez obzira na visinu neto zarade, dok se u drugim zemljama regiona mijenja zbog neoporezivog dijela zarade, kao i progresivne stope poreza na lični dohodak u pojedinim državama.

Neoporezivi dio zarade

Pored smanjenja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, jedna od fiskalnih mjera koja se predlaže kao komplementarna u smanjivanju troškova rada je uvođenje neoporezivog dijela zarade, odnosno umanjivanja poreske osnovice za određeni iznos. Zagovornici uvođenja ovakve mjere polaze od stanovišta da ne treba oporezivati dohodak koji služi za pokrivanje

⁴⁴ U zavisnosti od visine stope prireza porezu na lični dohodak

⁴⁵ U zavisnosti od visine stope prireza porezu na lični dohodak

egzistencijalnog minimuma. Sve zemlje regiona ovakvu mjeru primjenjuju u praksi prilikom obračuna poreza na dohodak, a visina i faktori neoporezivog dijela dohotka regulisane su poreskim zakonima.

Tabela 5. Neoporezivi dio zarade u zemljama regiona u 2021. godini

Zemlja	Neoporezivi dio zarade	
	u nacionalnoj valuti	u eurima ⁴⁶
Republika Hrvatska	4.000 HRK	528
Republika Srpska	500 KM	256
Albanija	30.000 ALL	242
Republika Srbija	18.300 RSD	155
Federacija Bosne i Hercegovine	300 KM	153
Sjeverna Makedonija	8.438 MKD	136
Kosovo	80 EUR	80

Neoporezivi dio dohotka je najveći u Hrvatskoj i iznosi 528 eura, zatim slijedi Republika Srpska gdje neoporezivi dio iznosi 256 eura, Albanija 242 eura, u Srbiji 155 eura, Federaciji Bosne i Hercegovine 153 eura i Sjevernoj Makedoniji 136 eura, dok je na Kosovu 80 eura.

Minimalna zarada

Jedan od faktora koji takođe utiče na troškove rada jeste i iznos minimalne zarade. Minimalna zarada je u Crnoj Gori po prvi put uvedena Zakonom o radu iz 2008. godine. Primjena je počela 2009. godine kada je utvrđena na nivou od 30% prosječne zarade. Sporazumom Vlade, sindikata i poslodavaca od 2013. godine minimalna zarada je utvrđena u nominalnom iznosu od neto 193 eura, što je predstavljalo 40% prosječne zarade u Crnoj Gori. Od 1. jula 2019. godine minimalna zarada u Crnoj Gori povećana je na 222 eura, i na nivou je od 42,36%⁴⁷ prosječne zarade u našoj zemlji.

Tabela 6. Minimalna zarada u Crnoj Gori 2009-2020

godina	Minimalna neto zarada u eurima	Prosječna neto zarada u eurima	Minimalna/prosječna zarada rasio
2009.	139	463	30,0
2010.	144	479	30,0
2011.	145	484	30,0
2012.	146	487	30,0
2013.	193	479	40,3
2014.	193	477	40,5
2015.	193	480	40,2
2016.	193	499	38,7
2017.	193	510	37,8
2018.	193	511	37,8
2019.	222	515	43,1
2020.	222	524	42,37

izvor: MONSTAT; kalkulacije autora

⁴⁶ Konverzija valuta na dan 14-02-2020

⁴⁷ Prosječna neto zarada u 2020. godini je iznosila 524 eura

Povećanjem minimalne zarade Crna Gora se našla na petom mjestu u regionu po visini minimalne neto zarade. Naime, najveća minimalna neto zarada je u Republici Hrvatskoj 448 eura, u Republici Srbiji minimalna zarada iznosi 274 eura. Nešto nižu minimalnu cijenu rada imaju Republici Srpskoj u iznosu od 266 eura, Sjevernoj Makedoniji u iznosu od 240 eura, dok je u Albaniji 242 eura. U Federaciji Bosne i Hercegovine minimalna neto zarada iznosi 208 eura, a najniža minimalna zarada u regionu je na Kosovu i iznosi 125, odnosno 163 eura (u zavisnosti od starosti zaposlenog).

Tabela 7. Minimalna zarada u zemljama regiona u 2021. godini

Zemlja	Minimalna zarada u eurima (neto)	Prosječna zarada u eurima (neto)	Minimalna/prosječna zarada racio
Republika Hrvatska	448	906	49,4
Republika Srbija	274	503	54,5
Republika Srpska	266	489	54,4
Sjeverna Makedonija	240	444	54,1
Crna Gora	222	524	42,4
Albanija	242	354	68,4
Federacija Bosne i Hercegovine	208	494	42,1
Kosovo	125 i 163	552	22,6 i 29,5

Od 28 članica Evropske unije njih 22 na nacionalnom nivou imaju regulisanu minimalnu zaradu. Iznosi minimalne neto zarade značajno se razlikuju i variraju od najniže u Bugarskoj od 286 eura do najveće u Luksemburgu od 2.142 euro.

Tabela 8: Minimalna zarada u zemljama Evropske unije u 2020. godini

	Minimalna zarada u eurima (bruto), I-XII 2009	Minimalna zarada u eurima (bruto) ⁴⁸ , januar 2020
Bugarska	123	312
Letonija	256	430
Rumunija	143	466
Mađarska	263	487
Hrvatska	387	546
Češka	309	575
Slovačka	296	580
Poljska	287	611
Estonija	278	584
Litvanija	232	607
Portugalija	525	741
Grčka	863	758
Malta	635	777
Slovenija	589	941
Španija	728	1.050
Francuska	1.338	1.539
Velika Britanija	1.113	1.599
Njemačka	-	1.584
Belgija	1.388	1.594
Holandija	1.399	1.636
Irska	1.462	1.656
Luksemburg	1.683	2.142

izvor: EUROSTAT

⁴⁸ Misli se na bruto zaradu, a ne ukupna sredstva potrebna za isplatu neto zarade

Četiri članice EU imaju minimalnu zaradu manju od 500 eura, a pored Bugarske to su Letonija 430 eura, Rumunija 466 eura i Mađarska 487 eura.

Deset zemalja iz EU imaju minimalnu bruto zaradu koja se kreće u rasponu od 500 do 1.000 eura, a to su Hrvatska, Češka, Slovačka, Poljska, Estonija, Litvanija, Portugalija, Grčka, Malta i Slovenija.

Minimalnu bruto zaradu preko 1.000 eura ima osam članica Evropske unije, i to Španija, Francuska, Velika Britanija, Njemačka, Belgija, Holandija, Irska i Luksemburg. U ovoj grupi zemalja najnižu minimalnu zaradu ima Španija 1.050 eura.

Poresko opterećenje rada – istraživanje OECD-a

OECD redovno mjeri i objavljuje podatke o poreskom opterećenju troškova rada zemalja članica. Prosjek za 2020. godinu je iznosio 36,0%, što znači da je od 100 eura potrošenog na zaposlenog 36 eura dobijala država, a 64 eura zadržavao zaposleni.

Tabela 9: Poresko opterećenje rada – poreski klin u 2020. godini

Zemlja	Poresko opterećenje	Porez na dohodak	Doprinosi (zaposleni)	Doprinosi (poslodavac)
Belgija	52,2	19,9	11,0	21,3
Njemačka	49,4	16,1	16,8	16,5
Italija	48,0	16,8	7,2	24,0
OECD prosjek	36,0	13,7	8,5	13,8
Švajcarska	22,3	10,5	5,9	5,9
Meksiko	20,1	8,5	1,2	10,4
Novi Zeland	18,8	18,8	0	0
Čile	7,0	0	7,0	0

Izvor: OECD (2020) – Oporezivanje zarada 2020

Među državama koje se izdvajaju sa najmanjim poreskim opterećenjem troškova rada, u 2020. godini, nalaze se Čile sa 7,0%, Novi Zeland sa 18,8%, Meksiko sa 20,1% i Švajcarska sa 22,3%. Većina drugih članica imaju poresko opterećenje troškova rada iznad 30%, a najveće je u Belgiji u kojoj iznosi 52,2%.

Uticaj poreskog opterećenja troškova rada na neformalnu zaposlenost

Neformalnu ekonomiju čine sve ekonomske aktivnosti radnika i ekonomskih jedinica koje nijesu priznate, regulisane ili zaštićene postojećim zakonskim ili regulatornim okvirom. Crna Gora se

suočava sa velikim obimom neformalne ekonomije koja se procjenjuje na približno 30%⁴⁹ BDP-a, što je znatno iznad prosjeka EU koji iznosi 17,9%.

Mikro i mala preduzeća, koja čine preko 90% crnogorskih preduzeća, najznačajnijom preprekom za poslovanje smatraju nelojalnu konkurenciju iz neformalnog sektora.

Neformalni rad, kao značajan dio neformalne ekonomije, prisutan je u dva oblika:

- kod pojedinaca koji nijesu u mogućnosti da nađu formalno zaposlenje i pribjegavaju privremenom i povremenom neformalnom radu da bi ostvarili dohodak (tzv.strategija preživljavanja, zatim otpušteni s posla, tehnološki viškovi, gubitak radnog mjesta usljed zatvaranja preduzeća) ili nijesu u mogućnosti da pronađu legalan posao, i
- kod privrednih subjekata i preduzetnika koji izbjegavaju plaćanje (dijela) obaveza prema državi i poštovanje propisane regulative radi maksimizacije profita i veće konkurentnosti, a neki radi opstanka jer posluju na margini rentabilnosti.

Neformalna zaposlenost u Crnoj Gori je evidentna i to u značajnom obimu na šta ukazuje i istraživanje Centra za politike i upravljanje "Rasvjetljavanje ekonomije u sjeni: Istraživanje neformalne ekonomije u četiri države Jugoistočne Europe" iz 2020. godine. U njemu se navodi da udio neformalno zaposlenih u Crnoj Gori, iznosi jednu trećinu ukupno zaposlenih, te da oko 22,3% su neprijavljena radna snaga (bez ugovora), dok dodatnih 10,3% imaju djelimično neprijavljene ispaćene plate.

Navedeno ukazuje na činjenicu da i dalje visoka opterećenost troškovima rada u Crnoj Gori za posljedicu ima nisku stopu formalne zaposlenosti, visoku nezaposlenost, te značajan obim sive ekonomije na tržištu rada.

Barijeru formalnom zapošljavanju u našoj zemlji, pored visokih trošova rada, nelojalne konkurencije i neformalne zaposlenosti, predstavlja nedovoljna fleksibilnost tržišta rada. Rigidno radno zakonodavstvo, odnosno visok nivo zakonske zaštite zaposlenih negativno utiče na trendove na tržištu rada.

Fundamentalna prava zaposlenih se moraju poštovati, ali poslodavci očekuju da i njihov interes bude zaštićen, kako bi mogli adekvatno upravljati procesima u poslovanju, a sve u cilju ostvarivanja veće produktivnosti i profita. Pored interesa zaposlenih i poslodavaca, moramo voditi računa i o nezaposlenima, čiji je interes postojanje konkurentnog tržišta rada.

Prilikom utvrđivanja minimalnog iznosa neto zarade ili povećanja stopa poreza i doprinosa trebalo bi voditi računa o uticaju na poslodavca, odnosno njegovu odluku o angažovanju dodatnih radnika ili izmještanju dijela privredne aktivnosti u tzv. "sivu zonu".

---

⁴⁹ Centar za politike i upravljanje - Rasvjetljavanje ekonomije u sjeni (<https://bit.ly/SivaEkonomija>)

PREPORUKE

- Neophodno je u kontinuitetu raditi na smanjenju poreskih opterećenja po osnovu rada, čime bi se moglo uticati na povećanje plata zaposlenih, kao i na oslobađanje sredstava poslodavcima za potencijalna nova zapošljavanja i investicije.
- S obzirom da je stopa kojom se oporezuje lični dohodak u Crnoj Gori na relativno niskom nivou od 9%, rešenje bi se moglo tražiti kroz smanjenje obaveznih socijalnih doprinosa koji u ukupnim porezima i doprinosima učestvuju sa 75,38%.
- Veoma je bitno eliminisati nelojalnu konkurenciju koja se javlja u slučaju rada na crno, kroz neprijavlivanje radnika, nezakonito obračunavanje zarada odnosno obračun poreza i doprinosa na minimalnu zaradu, kao i neizmirivanje pripadajućih poreza i doprinosa. S tim u vezi, potrebno je sprovesti intezivne aktivnosti u borbi protiv sive ekonomije što će doprinijeti stvaranju fer uslova poslovanja na jednoj, te proširenju poreske osnovice i povećanju poreskih prihoda na drugoj strani.
- Pored visine poreza, na obim sive ekonomije utiču i kaznena politika i efikasnost inspekcijских službi. Veliki broj poslodavaca smatra da su koristi od neformalnog zapošljavanja više od rizika, bilo da se radi o kaznenoj mjeri ili vjerovatnoći da će uopšte biti kažnjeni. S tim u vezi, potrebno je jačati kapacitete nadležnih inspekcijских organa i insistirati na većoj transparentnosti njihovog rada, čime bi se dodatno destimulisao prelazak u neformalno poslovanje.
- Pored represivnih mjera u sprovođenju poreske politike, potrebno je aktivno raditi na unapređivanju tzv. "poreskog morala" u društvu i spremnosti obveznika da dobrovoljno izmiruju poreske obaveze. S obzirom da ovo u velikoj mjeri zavisi od dostupnosti i kvaliteta dobara koje im država pruža, unapređenje efikasnosti administracije trebalo bi da bude jedan od prioriteta u ostvarivanju ovog cilja.